

ИВАН ВАЗОВ

ВЕКЪТ!

chitanka.info

O, tempora, o, mores!

I

*Млъкнете вие, бедни хвалители на века,
във който назовахте свободен човека:
млъкнете с вашта правда, свобода и прогрес,
безумия, с които глушихте ни до днес!
Със нас се не ругайте! От срам се зачервете.
Защо тоз век нищожен велик го вий зовете?
Дали, че в него няма ни робство, ни разврат?
Дали, че ни обсипва със мир и благодат?
Или... че днес изново епохата настана,
която бе видяла Атила, Тамерлана?*

II

*От Дунава до Охрид, до Бялото море —
един народ нещастен под тежко иго мре!
В гори, в поля, в колиби, в долини и балкани
днес видиш само ужас и чуйш едно риданье.
Навред тирани, тигри зли, лакоми за стръв.
И слабите убити, и робите във кръв!
Села иззапустели, градища разрушени,
развалини димеци и черкви осквернени.
И челяди безбройни без покрив и без хлеб,
кои от мраз треперят и мрат от глад свиреп.
Момците на бесила, девойките в хареми —
и плачове, и мъки, и ужаси големи!*

.....

*Ах, вижте тая майка как плаче и пищи!
И стиска си детето на своите гърди*

*и от убийци грозни, от острите им саби
се мъчи да го брани със своите ръце слаби.
И дор не пада мъртва под удари безчет,
не пуца от гърди си любимий си предмет.
Тогава те го грабват, на сабите натикват,
подмятат го нагоре и диво се провикват
и тъй като празнуват със кървавий си лов,
бесовски песни пеят и тичат за по-нов!
Но вижте таз девица разплакана и тези
обръжени, гнуснави, запенени черкези...
Как тя се моли, вика с уплашено лице
и тегли се да бяга от зверски им ръце.*

.....

*Каква достойна гледка! Отпреде и отзади —
вред видиш мърши гнили и трупове грамади,
й членове човешки разсени без разбор —
останки страховити от тоя страшен мор.
На, тук ръка паднала, там мъничко краченце
или главичка руса на някое детенце;
а татък — в кал се валят оглозгани глави
и дрехи женски, гнили и лъскави коси...
(Това да се опише, ах, нивга не могло би!)
Тук майки с кръв зелени, с разтворени утроби,
там старци се тръшнаха при скълцани деца
и юноши зелени с прободени сърца...
А между тях се лутат рой врани, орли, псета
кат на една трапеза ужасна и проклета!
И до предел най-краен да стигне мерзостта,
убийците се кълчат, играят по кръвта!*

III

*Какъв е тоз век страшен? Какви са тез години,
в кои дела такива се вършат пред очи ни?
В кои тиранът волно играй с огън и с меч
и цял народ се тебе чрез най-ужасен сеч?
Каква е таз Европа, с човещина прочута,*

и зрителка спокойна на таз картина люта,
коя не ще да викне със глас неустрашим:
Махнете се, диваци! Не щем да ви търпим!
Но не!... Това не бива! В това се тя не меси,
че то не иде никак на нейни интереси
и тя желай да пази тоз стар и гнилий трон,
кой сявга е смущавал възточний небосклон.
За нея робът твар е по-долна и от скота,
когото пазят, милват, че той влече хомота;
че мрем или живеем — за нея все едно,
като че част не правим от нейното тело!
И нашта борба люта със този род на злото,
петно на нашто време и срам на обществото,
в Европа не повдига ни скръб, ни жал, ни гнев —
ах, ний сме гладйатори, които ѝ правят кеф!

iv

Да, взех да мисля вече, че принципи човешки
не са освен досадни измислици глупешки,
че правда, братство, обич — едни са басни тук,
че думата свобода е само празен звук,
че милостта е глупост, че господ е металът,
кому се всички кланят, боят и свеци палят,
че злото се не махва чрез никакъв способ,
че силний все тиран е и слабий все е роб;
че таз цивилизация, че това християнство
не са освен измама, лъжа и шарлатанство;
насилството е правда и мерзостта е слава,
че нищо си нагона под свода неменява:
змията все е люта и Каин — все кръвник —
и човекът все е човек до този миг!

v

Но, музо възмутена, спри таз присъда страшна!
Тя може би е права, а може би и грешна.
При всичко, че е грозен и мрачен наший век,

но правдата във него не е досуц без ек.
С порои кръв оквасен и пълн с картини страшни,
с позор, разврат, кланета, войни, вражди всегдашни,
той, колкото да бъде чудовищен и чер,
на проблески от доблест все дава ни пример.
И ако съществуват на туй нещастно време
и гении на злото, и изверги големи,
каквито са например: зловеций Елиот^[1],
Дизраели и Дерби — и всичкият им род
с кръвта Христова, който се някога накапа,
и ватиканский идол, чудовищний Рим-папа^[2],
съюзник на Корана! — то има мъже днес,
венец на човека, на времето ни чест.
Тъй Ръсел благородни, на слабите бранител,
и славний Гарибалди, на робите любител,
които не един път вдигнаха своя глас,
ужасен за тирана и сладостен за нас;
Странгфорд и Брайт, и Гладстон, Фарлей, Хюго
поетът
и други тям подобни, що кат лампади светят
във мрачината обща на деветнайстий век,
приятели и братя на страждуций човек.

VI

Но що е тоз век? Що е? Век чуден, в който злото
празнува и се бори победно със доброто,
епоха, що робството не може да търпи,
а пък тиран й трябва мирът да се крепи!
Противоречье!... Сцена на светли революций,
на мир, прогрес, свобода и на башибозуци!...
Де кръст и полумесец целуват се без срам,
де Пий на Мохамеда кади му тимиан,
де гръкът, син Канарев^[3] и внук на Милтиада,
пече сами си братя под знака на Мурада,
де мравката се пази и волът се не бий,
а цял народ оставят тиран да го затрий!

12 септември 1876

[1] Тогавашният английски посланик-туркофил в Цариград, който се застъпяше за турците. ↑

[2] Папата бе приветствувал султана за победата му над Сърбия. ↑

[3] Канарис е един от главните воеводи гръцки през гръцката борба за независимост. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.